

אלישבע

ויקחו בני־אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישמו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה': ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אֶכְבֵּד וידם אהרן: (ויקרא י א-ג).¹

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ג סימן ז – עולה מן המדבר ונופלת

"מי זאת עולה מן המדבר" (שיר השירים ג ו) ² - מדבר באלישבע בת עמינדב. אמרו: אלישבע בת עמינדב ראתה חמש שמחות ביום אחד: ראתה יבמה מלך, ³ ואחיה נשיא, ⁴ ובעלה כהן גדול, ושני בניה סגני כהונה, ופנחס בן בנה משוח מלחמה. כיון שנכנסו בניה להקריב יצאו שרופין ונהפכה שמחתה לאבל, מיד נעשית כתימרות עשן. ⁵ כד דמך ר' אלעזר ברבי שמעון היה דורו קורא עליו: "מי זאת עולה מן המדבר וגו', מכל אבקת רוכל" - מה הוא מכל אבקת רוכל? דהוה ר' אלעזר בר ר' שמעון קראוי ותנווי וקריבוי ופיטויי. ⁶

ויקרא רבה פרשת אחרי מות פרשה כ סימן ב – הצדיקים לא שמחים בעולמו

ר' לוי פתח: "אֶמְרָתִי לְהוֹלֵלִים אֶלִּיתְהֵלוּ וְלִרְשָׁעִים אֶלִּיתְרִימוּ קִרְוֹן" (תהלים עה ה) ... אמר להם הקב"ה לרשעים: הצדיקים לא שמחו בעולמי ואתם מבקשים לשמוח?

ריש לקיש בשם ר' שמעון בן מנסיא אמר: תפוח עקבו של אדם הראשון היה מכהה לגלל חמה, קלסתר פניו - על אחת כמה וכמה ... א"ר לוי בשם ר' חמא בר חנינא: "יג חופות קשר לו הקב"ה בגן עדן, שנאמר: "בְּעֵדן גֵּן אֱלֹהִים הָיִיתָ כְּלֵאָבוֹן יְקָרָה מִסִּכְתֶּךָ אָדָם פְּטָדָה וְיִהְיֶה תִרְשִׁישׁ שְׁהֵם וְיִשְׁפֹּה סִפִּיר לִפְדָּ וְיִבְרָקֶת וְזָהָב מְלֹאכֶת תִּפְדִּי וְיִקְבִּיד בְּדָ בְּיוֹם הַבְּרָאָה כַּח יֵג) ... ואחר כל השבח הזה: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג ט).⁷

אברהם לא שמח בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי? נולד לו בן למאה שנה ובסוף א"ל הקב"ה: "קח נא את בנך ... והעלהו לעולה" (בראשית כב ב). ועשה אברהם מְהִלָּד שלושה ימים, לאחר ג' ימים ראה ענן קשור על

¹ "כמה דיו משתפך וכמה קולמוסין משתברין וכמה עורות אבודים וכמה תינוקין מתרצעין" (ביטוי הלכות ממדרש תנחומא צו סימן ז) לדון בפרשת מות נדב ואביהו. ואף אנחנו שלחנו קולמוסנו בנושא בדברינו **וידום אהרון, על כן עלמות אהבון** ואף **פייטנו בו**. ומכולם, נראה שנשכחה "דמות מסוימת" - דמות שגם לה יש "קשר מסוים" לאירוע טרגי זה.

² הפסוק המלא הנדרש הוא: "מי זאת עלה מן המדבר קתימרות עשן מקטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל".
³ מדובר כמובן באלישבע אשת אהרון. יבמה היינו גיטה הוא משה, אחי אהרון, שעפ"י מדרשים רבים היה לו דין מלך, כגון: "ויקרא רבה לא ד': "ויהי בישורון מלך - זה משה" וחצוצרות הכסף היו סמל למלכותו של משה (תנחומא בהעלותך יז). ראו עוד בשמות רבה מ ב פרשת כי תשא בציווי על המשכן: "בא משה לירד סבור שהוא עושה אותו. קרא לו הקב"ה אמר לו: משה, מלך עשיתך. אין דרך המלך לעשות דבר אלא גוזר ואחרים עושים, אף אתה אין לך רשות לעשות דבר אלא אמור להם והם עושין". אבל מדרש שיר השירים רבה לעיל סבור שרק בשעה שנחנך המשכן נעשה משה מלך. מה הקשר?

⁴ זה נחשון בן עמינדב, נשיא שבט יהודה שהקריב ביום הראשון לחנוכת המשכן, ראו דברינו **נחשון הראשון** בפרשת נשא. אלישבע, אשת אהרון היא אחותו של נחשון, ככתוב בשמות ו כג: "ויקח אהרן את־אלישבע בת־עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את־נדב ואת־אביהוא את־אלעזר ואת־איתמר". לבני אהרון היה ייחוס מכובד לא רק מצד אהרון אביהם, אלא גם מצד אלישבע אמם. ראו בראשית רבה צז ח על ברכת יהודה: "אתה יודוך אחיך - משבט יהודה יצאה אלישבע אם הכהונה".

⁵ דרשות רבות חיוביות יש לנו על הפסוק: "מי זאת עולה מן המדבר", כגון זו שבתנחומא פרשת שמות סימן יד: "וינהג את הצאן אחר המדבר - א"ר יוחנן: למה היה רודף למדבר? לפי שראה שישאל נתעלו מן המדבר, שנאמר: מי זאת עולה מן המדבר. עלייה מן המדבר, התורה מן המדבר, המן והשלי מן המדבר, המשכן מן המדבר, השכינה מן המדבר, הכהונה ומלכות מן המדבר, הבאר מן המדבר, ענני כבוד מן המדבר. לפיכך: וינהג את הצאן אחר המדבר". ראו דברינו **תורה ומדבר** בפרשת במדבר. אבל כאן התמרות אינן ענן הקטורת היוצא מאוהל מועד, אלא ענן שריפתם של נדב ואביהווא, ענן אבלה של אלישבע אמם שבחדא מחתא (ברגע אחד, בפעם אחת) הפכה שמחתה הגדולה לאבל קשה.

⁶ נגררנו להמשך המדרש, בו הפסוק: "מי זאת עולה מן המדבר" משמש להספד של אבל על מות תלמיד חכם - ר' אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי שהיה בעל מקרא, משנה ופיוט. לצד הבעת צער, יש בהספד זה גם מתן כבוד והערכה לנפטר, שנראה שמת בגיל מבוגר ובדרך טבעית - מה שלא זכתה לו אלישבע שבניה מתו צעירים. ראו שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ו סימן א על ההבדל בין מות זקנים למות צעירים: **דודי ירד לגנו** לערוגת הבושם ... דודי - זה הקב"ה, לגנו - זה העולם, לערוגת הבושם - אלו ישראל, לרעות בגנים - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וללקוט שושנים - לסלק את הצדיקים שבישראל. מה בין מיתת זקנים למיתת נערים? ר' יהודה רבי אבהו. ר' יהודה אומר: הנר הזה, בזמן שהוא כבה מאליו, יפה לו ויפה לפתילה. ובזמן שאינו כבה מאליו, רע לו ורע לפתילה. רבי אבהו אמר: התאנה הזו, בזמן שנלקטת בעונתה, יפה לה ויפה לתאנה. ובזמן שאינה נלקטת בעונתה, רע לה ורע לתאנה". ושם גם הסיפור על הרב ותלמידיו שישבו ללמוד תחת עץ התאנה וחשד בהם בעל התאנה. ראו שם.

⁷ מדרשים רבים יש על קומתו, חכמתו ופלאותיו של אדם הראשון שמילא את העולם "מקצה לקצה" ומן הארץ לרקיע (סנהדרין לח ע"ב), שראה עד קצה ההיסטוריה (אבות דרבי נתן נוסח א פרק לא), "חסיד גדול היה" (עירובין יח ע), שהיה שלמות היופי (בבא מציעא פד ב) ועוד ועוד, עד שמלאכי השרת "טעו בו ובקשו לומר לפניו קדוש" (בראשית רבה ח ז), מקצת מהם הבאנו בדברינו **בין אדם הראשון למשה** בפרשת בראשית.

גבי ההר, אמר: כמדומה אני שזהו המקום ... אמר לו ליצחק: רואה אתה מה שאני רואה? אמר לו: הן. - מה אתה רואה? אמר לו: ענן קשור על גב ההר אני רואה .. נטל את יצחק בנו והעלהו הרים והורידו גבעות, העלהו על אחד מן ההרים ובנה מזבח וסדר עצים וערך מערכה. ונטל את הסכין לשוחטו, ואילולי שקראו מלאך מן השמים כבר היה נשחט.⁸ תדע לך שהוא כן, שכיון שחזר יצחק אצל אמו ואמרה לו: היכן היית בני? אמר לה: נטלני אבי והעלני הרים והורידני גבעות ... ואילו לא בא מלאך ואמר לו: "אל תשלח ידך אל הנער" – הייתי נשחט ... באותה שעה צווחה ששה קולות כנגד ששה תקיעות. אמרו: לא הספיקה את הדבר עד שמתה. זהו שכתוב: "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה" (בראשית כג) - ומהיכן בא? ר' יהודה ב"ר סימן אמר: מהר המוריה בא.⁹

אלישבע בת עמינדב לא שמחה בעולמי ואתם מבקשים לשמוח בעולמי? אלישבע ראתה חמישה כתרים ביום אחד: יבמה מלך, אחיה נשיא, בעלה כהן גדול, שני בניה סגני כהונה, פנחס בן בנה משוח מלחמה. כיון שנכנסו בניה להקריב ונשרפו, נהפכה שמחתה לאבל. זהו שכתוב: "אחרי מות שני בני אהרן".¹⁰

במדבר רבה יח ד – עין הרע?

... והביא את אהרן אחיו וקשטו ככלה והושיבו באהל מועד. מיד התחילו שונאי משה להתגרות בו את ישראל ואמרו: משה מלך ואהרן אחיו כהן גדול ובניו סגני כהונה, תרומה לכהן, מעשר לכהן, כ"ד מתנות לכהן. מיד: "ויקהלו על משה".¹¹

קהלת רבה פרשה ב סימן ב – לשחוק אמרתי מהולל

"לשחוק אמרתי מהולל" - מה מעורבב השחוק ששחקה מדת הדין על אלישבע בת עמינדב. אלישבע בת עמינדב ראתה ד' שמחות ביום אחד, משה יבמה מלך, נחשון אחיה נשיא ראש כל הנשיאים, אהרן בעלה כהן מלובש אבני אפוד, שני בניה סגני כהונה, וכיון שנכנסו להקטיר שלא ברשות נשרפו ונהפכה שמחתה לאבל. הוי אומר: "ולשמחה מה זו עושה" שנאמר (ויקרא ט"ז): אחרי מות שני בני אהרן וגוי.¹²

⁸ האם היה אברהם שוחט את יצחק אילולי המלאך שעצר אותו? עפ"י מדרש זה התשובה היא: כן. ראו דברינו [האם נשחט יצחק?](#) וכן דברינו [איזה קול אתה שומע](#) בפרשת וירא.

⁹ כבר הארכנו לדון במדרש זה בדברינו [חיי שרה – מחיר העקידה](#) בפרשת וירא, כולל שהתקיעות בראש השנה הם כנגד צעקתה של שרה (לא יבבותיה של אם סיסרא). ראו גם דברינו [איפה יצחק בעקידה](#) שם. כאן רק נבקש ליצור את הקשר עם הפסקה הבאה, על אלישבע בפרשתנו. בין שתי אימהות אלה, שרה ואלישבע, מופיעה עוד דרשה על עם ישראל ועל הקב"ה עצמו שאין להם שמחה בעולם הזה: "ישראל לא שמחו בעולמי, שנאמר: ישמח ישראל בעושיו (תהלים קמט ב) - שמח ישראל בעושיו אינו אומר, אלא: ישמח - עתידים הם לשמוח במעשיו של הקב"ה לעתיד לבוא. כביכול הקב"ה לא שמח בעולמו ואתם מבקשים לשמוח בעולמי?". ראו שם. אך אנו בקשנו כאמור ליצור את הסמיכות בין שרה לאלישבע. כאבה של מי גדול יותר אם ניתן בכלל להשוות. בניגוד לשרה, אלישבע לא יכולה לכעוס על אהרן (או שמא כן, אם הבינה שמות הבנים היה עונש על חטא העגל. חור שמסר נפשו על העגל עפ"י המדרש, היה גם הוא משבט יהודה וקרוב משפחה (רחוק קצת) של אלישבע. שניהם מהענף של חצרון בנו של פרץ בנו של יהודה. ראו דברי הימים א פרק ב). אך בניגוד לאלישבע, יצחק בנה של שרה נשאר בחיים.

¹⁰ כבר ראינו מדרש זה בשיר השירים רבה לעיל, וכאן, גם בויקרא רבה, וכן הוא גם בגמרא זבחים קב ע"ב. ראו כמו כן מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמיני סימן ג: "אין אתה מוצא איש ואשה שראתה שמחות כאלישבע בת עמינדב אשתו של אהרן ... ראתה בעלה כהן גדול משמש בכהונה גדולה ונביא, ומשה אחי בעלה מלך ונביא, ובניה סגני כהונה, ואחיה נחשון ראש לכל שבטי ישראל. ולא המתינה בשמחתה, אלא נכנסו שני בניה להקריב קרבן: ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' (ויקרא י ב). לכך נאמר: אמרתי להוללים אל תהולו". ושם יש גם השוואה היהודית והכנענית שנתנו במלחמה. מדרשים אלה ודומיהם שנראה להלן, ממלאים את החסר במקרא שמתמקד באהרון, בניו הנוותרים ומשה ומתעלם מכאבה של האשה, אלישבע – האם. בדומה לשרה בעקידה, גם בפרשת מות נדב ואביהו משלים המדרש את מה שמחסיר או מעלים המקרא ויוצר בעצם סיפור חדש – סיפורה של האשה. (ובדברינו [חיי שרה – מחיר העקידה](#) הראינו שמנהג הקריאה בארץ ישראל המחבר את פרשת העקדה שבסוף פרשת וירא עם תחילת חיי (מיתת) שרה, יוצר אזכור של שרה בעקידה במקרא).

¹¹ נעשה אתנחתא קלה ונפנה לפרשת קרח מבני יצהר, המקטרג על משפחת בית עמרם שנטלה לעצמה את כל הכיבודים ומערער על הנהגתם של משה ואהרון. הדמיון הלשוני של מדרש זה עם המדרשים לעיל: "משה מלך, אהרון כהן גדול וכו', מעלה את האפשרות שמות נדב ואביהוא היה מעין "עין הרע" על ריבוי השמחות והכבוד שנפל בחלקם של בני עמרם. ואולי זה עצמו מקור למוטיב "היהודי" (ואולי הכלל-אנושי) של חשש מריבוי טובה, עושר, שמחה ומזל טוב שיעוררו קנאה ועינא בישא. הדרשן מתאר את הדברים מנקודת המבט האישית של אלישבע שמחתה המהולה באבלה, אבל אפשר שהוא מכוון למשהו רחב יותר. ראו גם לשון סדר עולם רבה (ליינר) פרק ז: "בו ביום נמצאת אלישבע בת עמינדב יתרה על ישראל ארבע שמחות ואבל אחד: יבמה מלך, ובעלה כהן גדול, אחיה נשיא, ובניה סגני כהונה, ואבלה בשני בניה נדב ואביהוא". מן הסתם הייתה מוותרת אלישבע על יתירות זו, מסתפקת בפחות שמחות, ובלבד שייחסך ממנה האבל שהתקיימו בו דברי רבקה: "למה אשכל גם שניכם יום אחד".

¹² נראה שהמקור למדרש זה הוא פסיקתא דרב כהנא פייסקא כו אחרי מות (הפסיקתא ליום הכיפורים) ובעקבותיה צועד קהלת רבה שהבאנו וכן תנחומא (גם בובר וגם הרגיל) פרשת אחרי מות ואחרים, שדורשים את שמחתה/אבלה של אלישבע על הפסוק בקהלת ב ב: "לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מהיזה עשה". ראו גם הפסוק הקודם: "אמרתי אני בלבי לכהנא אנסכה בשמחה וראיה בטוב והנה גסי הוא הבל" שוודאי עומד גם הוא ברקע. מכאן יש לכאורה חיזוק להצעתנו בהערה הקודמת שהאסון של אלישבע בא מרוב טובה, משמחה חריגה וגדולה מדי. ראו בהמשך קהלת רבה שם, והוא גם בויקרא רבה פרשת אחרי מות פרשה כ סימן ג (שממשיך את ויקרא רבה ה"ל), הסיפור הקשה על שמחה שהפכה לאבל בחתונה [בכפר כבול](#) (שבגליל המערבי התחתון בנחלת אשר): "ר'

מדרש זוטא רות (בובר) פרשה ד סימן יב – בין אלישבע לרות, שמחה וכאב

"ויהי ביתך כבית פרץ" (רות ד יב) - לא נאמרו דברים הללו אלא כנגד אלישבע בת עמינדב, שראתה ארבע שמחות ביום אחד, בעלה ובניה כהנים גדולים, יבמה מלך, ואחיה נשיא. "ויקח בועז את רות" - אמרו: אותו הלילה שבא עליה מת.¹³

מסכת בבא בתרא דף קי עמוד א – דמיון לדוד נחשון אחיה של אלישבע

אמר רבא: הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה, שנאמר: "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון". ממשמע שנאמר בת עמינדב, איני יודע שאחות נחשון היא? מה תלמוד לומר אחות נחשון? מכאן, שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה. תנא: רוב בנים דמיון לאחי האם.¹⁴

שכל טוב (בובר) שמות ו מג פרשת שמות - וארא – תכונת הקפיצה קדימה?

"ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא" - הוא נדב שהלך אחר נדב רוחו ולא נמלך במשה רבו. אביהוא - שאמר על אהרן אביו הוא לתולדה ולא למועצה.¹⁵

מסכת סוטה דף יא עמוד ב – אלישבע המיילדת

ויאמר מלך מצרים למיילדות העבריות וגוי' - רב ושמואל, חד אמר: אישה ובתה, וחד אמר: כלה וחמותה. מאן דאמר: אשה ובתה - יוכבד ומרים; ומאן דאמר: כלה וחמותה - יוכבד ואלישבע.¹⁶

מדרש משלי (בובר) פרשה לא סימן מד – ותשחק ליום אחרון

אבא בר כהנא פתח: לשחוק אמרתי מהולל - אם השחוק הזה מעורבב, מה מהנה החדווה? מעשה באחד מגדולי כבול שהיה משיא את בנו, וברביעי שלו זימן אצלו אורחים. משאכלו ושתו והטיבו את לבם אמר לבנו: עלה והבא לנו חבית של יין מן העלייה. כיון שעלה, הכישו נחש ומת. המתין לירד ולא ירד. אמר: אין אני עולה ורואה מה טיבו של בני? עלה ומצאו שהכישו נחש ומת והוא מוטל בין החביות. המתין עד שגמרו סעודתם. אמר להם: רבותי, לא לברך את בני ברכת חתנים באתם? ברכו עליו **ברכת אבליים**. לא להכניס את בני לחופה באתם? הכניסוהו לקברו. הפטיר עליו ר' זכיי מכבול: לשחוק אמרתי מהולל". ראו גם מנהג חכמים לשבור חפץ יקר בעת שהשמחה גואה (ברכות ל ע"ב, לא ע"א). שמחה מוגזמת עלולה להביא לדבר רע ויש להישמר מלהפריז במשתה ושמחה (וסיפוק עצמי), מעין אמונה ב"עינא בישא". נשמח לשמוע על מקורות נוספים למוטיב זה מפי שואבי המים.

¹³ מדרש זה יוצר קשר בין רות ואלישבע שכאמור לעיל יש ביניהם קשר משפחתי. ראו שרשרת היוחסים לאחור מבעז ורות עד נחשון, בסוף מגילת רות ושוב בדברי הימים א ב פסוק י. אלישבע אחות נחשון היא בתו של עמינדב שהוא חימש ליהודה. לעניינינו, המדרש לעיל מזכיר, באופן חריג, רק את שמחותיה של אלישבע ונשמט שם האבל. הזקנים והעם מאחלים לבעז ורות שביתם יהיה כבית פרץ וכוונתם, עפ"י המדרש, למה שזכתה אלישבע שאביה עמינדב הוא נין של פרץ. אבל המדרש ממשיך ומזכיר שיעוד באותו לילה נפטר בעז ומכאן שגם שמחתה של רות נמהלה באבל וביתה היה אכן כביתה של אלישבע לטוב ולרע, לשמחה ולאבל. וגם "בית פרץ" אינו נטול פרצות ומזכיר את שני הבנים של יהודה: ער ואונן שמתו (בראשית פרק לח).

¹⁴ וכן הוא בשמות רבה (שנאן) פרשת וארא פרשה ז סימן ה: "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה (שמות ו כג). ממשמע שנאמר בת עמינדב, איני יודע שהיא אחות נחשון? אלא ללמדך, שהנושא אשה צריך לבדוק באחיה. ותנינן: רוב הבנים דומין לאחי האם". כבר הזכרנו לעיל את אלישבע המחברת בין שבט יהודה המיוחס למלכות עם שבט לוי המיוחס לכהונה ולעבודת הקודש, שני השבטים ששרדו עד ימינו. ראו גם פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת שמות - וארא פרק ו סימן כג: "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון - נתעברה המלכות עם משפחת המלכות, שבט לוי ושבט יהודה". אך במדרש זה הדגש הוא על הדמיון בין האחין לדודו: "רוב בנים דמים לאחי האם". מה הדמיון האפשרי בין נדב ואביהו ובין נחשון דודם? אולי הקפיצה קדימה, הדחף והמוכנות לעשות משהו חריג, מה שלא הצטוו. אלא שנחשון שקפץ לים וזכה ואילו נדב ואביהוא "קפצו" עם אש זרה ולא זכו. תכונות וגנים דומים, אלא שזה לדרך החיים וזה לדרך המיתה. ראו דברינו **סס חיים וסס מוות** בדפים המיוחדים. ודרך מי עברו גנים "קופצניים" אלה מנחשון לנדב ואביהו? דרך אלישבע אמם ...

¹⁵ סמך להשערה שהעלנו בהערת השוליים הקודמת, בדבר תכונות האחיינים שבאו בירושה מדודם דרך אמם, מצאנו במדרש זה שכבר על הפסוק בתחילת ספר שמות (פרשת וארא) המציין את תולדותם של נדב ואביהו דרך נישואי אהרון לאלישבע, עומד על תכונת אופים אשר גרמה להם לחטוא באש זרה אשר לא צוו. נדב - שהולך בנדבת רוחו וברצון לבו, ואביהו שראה באהרון רק אבא ביולוגי ולא אבא רוחני ומחנך. ואפשר אגב ששמותם של נדב ואביהו קשורים לאביה של אלישבע: עמינדב.

¹⁶ ובמדרש שמות רבה (שנאן) פרשת שמות פרשה א יג: "וכשראה פרעה שהם רבים גזר על הזכרים, הדא הוא דכתיב: ויאמר מלך מצרים למיילדות העברית (שמות א טו). מי הם? רב אמר: כלה וחמותה - אלישבע בת עמינדב ויוכבד. ושמואל בר נחמן אמר: אשה ובתה - יוכבד ומרים. ולא היו למרים אלא חמש שנים, היה אהרן גדול ממשה שלוש שנים". מי היו המיילדות העבריות שעמדו באומץ כנגד פרעה וסרבו להמית את ילדי ישראל? לפי שיטת רב היו אלה יוכבד ובתה מרים. אך לפי שיטת שמואל, היו אלה יוכבד וכלתה אלישבע. השיטה שהמיילדות הן יוכבד ומרים נדחת לכך שכבר בגיל חמש סייעה מרים לאמה. ניחא. אך מה תעשה השיטה שהמיילדות היו יוכבד ואלישבע אשת אהרון? והרי משה נולד כשאהרון היה בן שלוש! על כורחנו שמדובר הרבה לפני שנישאה אלישבע לאהרון. אלישבע התגלתה כנערה רגישה לצערם של ישראל, לצער היולדות בפרט, והתנדבה לסייע להן. יוכבד מצאה בה מיומנות, רגישות וסיוע רב ומשם נוצר הקשר של בית עמינדב עם בית עמרם. אהרון לא צריך לבדוק הרבה באחיה של כלתו לעתיד, בנחשון, ובמשפחתה. אמו כבר יכלה להמליץ על כלתה לעתיד. כך או כך, מי שסייעה ליילד רבים מילדי ישראל בשעבוד מצרים ולחיותם, שיכלה את שני בניה הגדולים ביום חנוכת המשכן!

"עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון" (משלי לא כה)¹⁷ - זו אלישבע בת עמינדב שראתה ארבע שמחות ביום אחד: אחיה נשיא, ובעלה כהן גדול, ואחי בעלה מלך, ושני בניה פרחי כהונה.¹⁸

שבת שלום
מחלקי המים

¹⁷ ראו דברינו [אשת חיל מי ימצא](#) במגילת רות, שם נזכרות רבות מאימהות האומה. אלישבע אמנם לא נזכרת שם, אבל המיילדות כן ולפי שיטת שמואל לעיל, אלישבע היא אחת מהמיילדות לצד יוכבד כלתה.

¹⁸ שרה מתה בעקבות העקידה, רות נותרה אלמנה ומה עלה בגורלה של אלישבע? איננו יודעים. המדרשים לעיל מתמקדים באירוע של מות בניה של אלישבע ולא מספרים לנו מה עלה בגורלה בהמשך. איך נראו חייה מכאן ואיך? אימתי נפטרה וממה נפטרה? האם זכתה לשיבה טובה? האם התנחמה בשני בניה הנותרים אלעזר ואיתמר? מה חשבה על קנאות פנחס נכדה שקפץ גם הוא ועשה מעשה בלי לשאול את אהרון ומשה. בדפוסים שלפנינו מובא רק חלקו הראשון של הפסוק: "עוז והדר לבושה" ולפיכך מוזכרים כאן רק השמחות ולא האבל (בדומה לרות זוטא לעיל). אבל אנחנו, כמנהגנו, השלמנו את הפסוק עד סופו: "עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון". פשיטא שהפסוק עמד במלואו לנגד עיני הדרשן ובלב שומעיו שהכירו היטב את ספר משלי בכלל, פרק לא אשת חיל מי ימצא בפרט. אנו מציעים להעמיד את "ותשחק ליום אחרון" כנגד כל המדרשים לעיל על "לשחוק אמרתי מהולל". אלה האחרונים דרשו את השחוק כמידת הדין שפגעה באלישבע והוללה (חללה) את שמחתה (ראו שוב הפסוק מתהלים עה שבראש מדרש ויקרא רבה לעיל: "אמרתי להוללים אלתהלו"). ואילו אנו רואים במדרש זה, ובהרחבה שהצענו, מקור לשחוקה של אלישבע על מידת הדין. את כוחה לשמר את השמחה ולשאת בעוז והדר את אבלה וצערה עד יומה האחרון.